

HELSINGIN ARKKITEHTUURIPOLIITTISEN OHJELMAN
TOIMENPIDEOSA

3.12.2008

Sisällysluettelo

1. Työryhmän asettaminen ja tehtävänanto	3
1.1 Lähtökohdat	3
1.2 Työryhmän tehtävä	3
1.3 Työryhmän työskentelytavat	4
2. Miksi arkkitehtuuripoliittikka - mitä on arkkitehtuuri	5
3. Muutosvoimia	7
3.1 Ilmastonmuutos	7
3.2 Asukaslähtöisyys	7
3.3 Yksilöllistyminen	8
3.4 Uudet mittavat rakentamismahdollisuudet	9
3.5 Täydennysrakentaminen	10
3.6 Arkkitehtuurin ja designin merkityksen korostuminen kaupungin profiloitumisen ja matkailun kannalta	11
4. Helsingin arkkitehtuuri nyt! –raportin laatimisen jälkeen jo toteutuneet arkkitehtuuripoliittiset ehdotukset	12
4.1 Arkkitehtuurin kieli ymmärrettäväksi	12
4.2 Kulttuurihistorialliset arvot ja rakennussuojelu	14
4.3 Kaupunkielämän yksilölliset ja moniarvoiset puitteet	15
4.4 Arkkitehtuuri informaatioyhteiskunnassa	19
4.5 Projektityöskentely	20
4.6 Arkkitehtuurin arvostus – arkkitehtuurille asiamies	22
4.7 Helsingin rooli – Cool Helsinki School	24
5. Työryhmän esitykset	26
6. Allekirjoitukset	28

Liitteet

Liite 1 Työryhmän toimenpidesuosituksukset

Liite 2 Tausta-aineistoa: yhteenvedot Helsingin arkkitehtuuri nyt! -raportista annetuista lausunnoista ja kaupunginvaltuuston lähetekeskustelusta 12.9.2007

1. Työryhmän asettaminen ja tehtävänanto

1.1 Lähtökohdat

Kaupunginjohtaja päätti johtajistokäsittelyssä 26.1.2005 asettaa kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimen apulaiskaupunginjohtajan johtaman työryhmän valmistelemaan kaupungille arkkitehtuuripoliittista ohjelmaa. Työryhmän työn tuloksena syntyi Helsingin arkkitehtuuri nyt! -nimellä tunnettu Helsingin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma, joka julkaistiin 8.6.2006.

Helsingin arkkitehtuuri nyt! – Helsingin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma lähetettiin kesäkuussa 2006 lausuntokierrokselle. Lausunnot saatiin yhteensä 14 taholta. Valtaosa lausunnon antajista oli kaupungin omia hallintokuntia ja lautakuntia. Helsingin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma on ollut esillä Helsingin rakennusvalvontaviraston kotisivuilla kesäkuusta 2006 lähtien (www.rakvv.hel.fi).

Raportti ja siitä saadut lausunnot olivat pohjana, kun asia esiteltiin Helsingin kaupunginvaltuustolle 12.9.2007. Valtuusto kävi asiasta lähetekeskustelun ja totesi, että kaupunginhallitus tulee päättämään ohjelmasta lähetekeskustelussa saadun palautteen ja jatkovalmistelun pohjalta.

1.2 Työryhmän tehtävä

Kaupunginjohtaja nimesi johtajistokäsittelyssä 21.5.2008 työryhmän Helsingin arkkitehtuuripoliittisen ohjelman jatkovalmistelua varten. Työryhmään nimettiin:

virastopäällikkö Lauri Jääskeläinen rakennusvalvontavirastosta, puheenjohtaja

asemakaava-arkkitehti Annukka Lindroos kaupunkisuunnitteluvirastosta

yksikön päällikkö Anne Mäkinen kaupunginmuseosta

toimistopäällikkö Terhi Tikkanen-Lindström rakennusvirastosta

tonttiasiamies Tuomas Kivelä kiinteistövirastosta

rakennuttaja-arkkitehti Ifa Kytösaho asuntotuotantotoimistosta

(1.6.2008 alkaen kehittämisinsinööri talous- ja suunnittelukeskuksesta)

kehittäispäällikkö Markus Härkäpää talous- ja suunnittelukeskuksesta
arkkitehti Sari Viertiö rakennusvalvontavirastosta, sihteeri.

Työryhmän tehtäväksi määrättiin valmistella Helsingin arkkitehtuuripoliittisen ohjelman toimenpideoita kaupunginhallituksen päätettäväksi 31.10.2008 mennessä.

Työryhmä otti nimekseen ensimmäisessä kokouksessaan Apoli2.

Työryhmä on kokoontunut yhteensä kuusi kertaa: 5.6., 27.8., 18.9., 15.10., 13.11. ja 3.12.2008.

1.3 Työryhmän työskentelytavat

Valtuustossa käyty lähetekeskustelu on ollut toimeksiannon mukaisesti jatkovalmistelutyön eräänä lähtökohtana. Samalla työryhmä tutustui huolellisesti Helsingin arkkitehtuuri nyt! -raportista saatuihin lausuntoihin. Lausuntojen ja valtuustokeskustelun analysointiin liittyvät lyhyet tarkastelut ovat raportin liitteinä. Työryhmä listasi myös niitä kehityspolkuja ja tapahtumia, jotka ovat Helsingissä syntyneet tai voimistuneet raportin julkistamisen (8.6.2006) jälkeen. Kolmantena pääteemana reflektointiin laajemmin niitä yhteiskunnallisia ja kaupunkirakentamiseen liittyviä muutosvoimia, jotka ovat nousseet vahvemmin esiin vasta kesän 2006 jälkeen.

Lähtökohdaksi työryhmä otti alkuperäisen raportin jäsenyyksineen ja toimenpide-ehdotuksineen. Työryhmä ei ole lähtenyt kehittämään arkkitehtuuripolitiikasta käydyssä julkisessa keskustelussa jo kritisoituja tai ajankohtaisuutensa menettäneitä toimenpide-ehdotuksia. Työryhmä on työskentelyssään keskittynyt jo kehittymään lähteneisiin toimenpide-
linjoihin ja pyrkinyt hahmottamaan esimerkinomaisesti niistä ja keskustelussa olevista yhteiskunnallisista ilmiöistä nousevia uusia mahdollisia kehityssuuntia.

2. Miksi arkkitehtuuripolitiikka - mitä on arkkitehtuuri

Helsingin arkkitehtuuri nyt! -raporttia kritisoitiin siitä, ettei se sisältänyt arkkitehtuurin määritelmää. Tämä oli silloisen työryhmän tietoinen valinta. Toisaalta, esitellessään ohjelmaa valtuustolle 12.9.2007 viittasi apulaiskaupunginjohtaja Pekka Korpinen tunnettuihin Vitruviuksen hyvän arkkitehtuurin peruseräpäätteisiin, jotka Vitruvius esitteli kymmenosaisessa arkkitehtuuria käsittelevässä teoksessaan *De architectura libri decem* (n. 25 eaa, Kymmenen kirjaa arkkitehtuurista, suomentamaton). Vitruviuksen mukaan arkkitehtuurissa pitää pyrkiä kolmeen päämäärään: *venustas, firmitas, utilitas* (kauneus, kestävyys, käyttökelpoisuus). Pekka Korpinen totesi, kuinka standardikäännöksistä on suomalaisessa arkkitehtuurikäytännöissä pudonnut pois *firmitas*-sanaan sisältyvä taloudellisuuden näkökohta.

Arkkitehtuurin määrittely luetteloimalla objekteja, olivat ne sitten rakennuksia tai niiden välisiä tiloja, johtaa harvoin hedelmälliseen lopputulokseen. Pikemminkin voitaisiin ajatella, että kysymys on näkökulmasta, jolla voidaan lähestyä hyvin monenlaisia ilmiöitä.

EU:n kestävästä kaupunkikehitystä käsittelevä Leipzigin peruskirja (2007) käyttää ilmaisua *Baukultur (rakennuskulttuuri)*. Sillä tarkoitetaan kaikkien suunnitteluun ja rakentamiseen vaikuttavien kulttuuristen, taloudellisten, sosiaalisten ja ekologisten näkökohtien summaa (*integrated urban development*).

Verrattuna moneen muuhun suomalaiseen kaupunkiin on Helsingin arkkitehtuurin ja rakennetun ympäristön tila ja kaupungin halu huolehtia niistä jo lähtökohtaisesti hyvä. Kaupungin oma koneisto on maan oloissa ja jopa kansainvälisesti tarkastellen vahva. Kaupunki suurena maanomistajana voi itse vaikuttaa kaupungin maalle rakennettavien rakennusten ja kaupunkiympäristön laatutasoon.

Arkkitehtuuripolitiikka luo väylän kirkastaa sekä kaupungin mahdollisuuksia että jo käytössä olevia keinoja hyvän ympäristön tuottamisessa. Arkkitehtuuripolitiikallaan kaupunki voi viestiä nykyisille ja tuleville asukkaille, elinkeinoelämän toimijoille sekä kansainväliselle yleisölle kaupungin tavoitteista ja toimista hyvän ympäristön aikaansaamiseksi.

Monet kansainväliset selvitykset antavat myös vahvaa viitettä siitä, kuinka korkeatasoinen ja samalla elämyksellinen rakennettu ympäristö ja arkkitehtuuri korreloivat suoraan kaupungin menestymisen kanssa. Sekä kaupungin että yksityisten toimijoiden kannalta on taloudellisesti kannattavaa edistää laadukasta rakennettua ympäristöä.

Toisaalta arkkitehtuuripolitiikka voi onnistuessaan olla vahva kaupungin oman toiminnan ohjausväline. Helsingin arkkitehtuuripoliittisena motto-na olkoon:

Kaupungin ja sen eri hallintokuntien tulee edistää hyvän rakennetun ympäristön syntymistä ja ylläpitoa. Kaupungin omien toimenpiteiden tulee lisätä arkkitehtuurin ymmärtämistä ja tunnettuutta sekä luoda lisäarvoa kaupungin julkisten toimintojen, työnteon ja asumisen fyysisiin puitteisiin.

3. Muutosvoimia

Helsingin arkkitehtuuri nyt! -raportin valmistumisen jälkeen yhteiskunnallisen keskustelun keskiöön on tullut uusia aiheita. Työryhmän käsityksen mukaan ainakin seuraavat aiheet sisältävät merkittäviä muutosvoimia.

3.1 Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutos on teema, joka nousi suomalaiseen keskusteluun täydellä voimallaan vasta vuosina 2007 – 2008. Helsingin arkkitehtuuri nyt! ei suoranaisesti tarkastellut ilmastonmuutosta eikä sen vaikutuksia rakennettuun ympäristöön ja arkkitehtuuriin. Helsingin kaupunginvaltuusto sen sijaan käsitteli alkuvuonna 2008 energiapoliittista selvitystä ja selontekoa. Siinä yhteydessä linjattiin lukuisia, aikajänteeltään kymmeneksi vuodeksi tarkoitettuja toimenpiteitä, joilla eri tavoin tavoitellaan hiilidioksidipäästöjen vähentämistä.

Valtuuston 13.2.2008 hyväksymä Maankäytön ja asumisen toteutusohjelma 2008 – 2017 Laadukkaan asumisen Helsinki (MA-ohjelma) sisältää myös monia ilmastonmuutoksen huomioon ottamiseen, kestävään kehitykseen ja energiatehokkaaseen rakentamiseen kannustavia elementtejä.

Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja toisaalta ilmastonmuutokseen sopeutuminen on muuttamassa rakentamiskulttuuria perustavanlaatuisella tavalla. Uutta on energiankulutuksen ohella mukaan tullut päästönäkökulma, rakennusosien uudenlaiset säänkestovaatimukset sekä tarkasteluajanjakson ulottuminen pitkälle tulevaisuuteen. Jo nyt ohjelmoidaan muutostarpeita rakentamismääräyksiin vuosikymmenien päähän ulottuvia vaikutuksia silmällä pitäen. Näkökulman muutos tulee vaikuttamaan sekä rakennusten rakenteisiin että niihin suunniteltaviin tiloihin. Totutut itsestään selvinä koetut suunnitteluperiaatteet niin kaupunkirakenteen, tarjottavien palveluiden, infran kuin asuntojen rakesuuden ja tilaratkaisujenkin osalta tulevat kyseenalaistettaviksi.

3.2 Asukaslähtöisyys

Asukaslähtöisyys, asukkaiden kuuleminen ja osallistumisen edistäminen tulivat vahvasti esiin Helsingin arkkitehtuuri nyt! -valtuustokeskustelussa. Vuorovaikutteisuuden lisääminen alueiden kehittämisessä ja rakentamisessa on ollut voimistuvana trendinä alan kehittämisessä koko 2000-luvun.

Ympäristön fyysisten ominaisuuksien kehittämisen ohella myös ihmisten hyvinvointi on hyvän elinympäristön ominaisuus. Vuorovaikutteisilla

prosesseilla on parhaimmillaan voimaannuttava vaikutus. Luomalla elinympäristöjen kehittämisprosesseihin vaikuttamisen mahdollisuuksia, voidaan paitsi sujuvoittaa eheyttävän yhdyskuntasuunnittelun ja -rakentamisen prosesseja, myös luoda tilaisuuksia yksilön merkityksellisille kokemuksille, joilla on suuri merkitys hyvinvoinnille ja paikkaan sitoutumiselle.

Kaupunkisuunnittelun informaatio- ja kohtaamiskeskus Laituri on jo muutaman toimintakuukautensa ajan selvästi parantanut mahdollisuuksia hedelmälliseen vuoropuheluun kaupunkilaisten kanssa. Eräiden uusien tulevien suurien asuntoalueiden suunnittelussa on lähdetty kokeilemaan erityyppisiä osallistumismetodeja, joilla asukkaita samalla kertaa sitoutetaan suunnitteluun ja rakentamiseen sekä hankitaan välittömällä kanssakäymisellä ideoita suunnittelukoneistoa varten. Tällaisia alueita ovat muun muassa Kuninkaantammi ja Jätkäsaari. Jätkäsaarella on kokeiltu menestyksellisesti yhteistyötä lasten ja nuorten kanssa. Rakennusviraston katu- ja puistoalueiden alueellisten kehittämissuunnitelmien laadinnassa vuorovaikutus asukkaiden kanssa on viime vuosien aikana muodostunut keskeiseksi osaksi suunnitteluprosessia. Lisäksi verkkovuorovaikutuksen kehittäminen tarjoaa rajattomasti mahdollisuuksia kaikille virastoille.

Asuntorakentamiseen liittyvä asukaslähtöisyyden voimistuminen on jo nyt muuttanut toimintatapoja. Valintamahdollisuuksien lisääntyminen ja niiden tarjoaminen tuo uusia toimintatapoja ja työkaluja koko rakentamisketjuun. Asukkaille tarjottaviin valintamahdollisuuksiin liittyvän tiedonhallinnan kehittyminen tarjoaa mahdollisuuksia myös työmaa-aikaisen logistiikan kehittymiselle. Prosessien kehittyminen on mahdollisuus, jota tulee hyödyntää monipuolisesti.

3.3 Yksilöllistyminen

Monien tutkimustulosten perusteella voi päätellä, että usein julkisuudessa kritisoitu kerrostaloasunto on mainettaan selvästi parempi ja arvostetumpi asumismuoto. Helsingin asuntokannasta noin 85 prosenttia sijoittuu tällä hetkellä kerrostaloihin.

Tutkimukset – ja monien kaupungin toimijoiden arkihavainnot – antavat kuitenkin viitteitä siitä, että kerrostalot ja niiden suunnittelu koetaan yhä useammin liian standardimaisena ja vähän yksilöllisiä vaihtoehtoja tarjoavana. Yhteiskunnassa ovat muutoinkin viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana voimistuneet monet yksilöllistymiseen liittyvät piirteet.

Vastauksena tähän on kaupunkisuunnitteluviraston johdolla käynnistetty kerrostalojen kehittämisprojekti. Projekti on jo tuottanut lukuisia erinomaisia raportteja, joiden avulla voidaan lähteä monipuolistamaan kerrostalorakentamista kaupungin toimin.

Yksilöllistyminen haastaa erityisesti tuotantomuotoisen rakentamisen. Rakennuttamis- ja rakentamisprosessit tulevat tarvitsemaan kehittämistä. Monipuolistamisen heijastusvaikutukset ulottuvat myös rakennuskannan ylläpitoon ja hoitoon. Kunnossapitovastuisiin liittyvät käytännöt ja lainsäädäntö tulevat osaltaan vaatimaan kriittistä tarkastelua. Nykykäytännöissä mm. asunto-osakeyhtiölainsäädännön mukainen kunnossapitovastuiden jakautuminen tunnistaa huonosti laadullisia variaatioita.

Toisaalta vahvistuva trendi on myös urbaanin yhteisöllisyyden tarve. Paikallisten, yksilöä tukevien verkostomaisten yhteisöjen syntyminen tarvitsee tukea myös rakennetun ympäristön keinoin ja ratkaisuin.

3.4 Uudet mittavat rakentamismahdollisuudet

Helsinki on historiallisesti mittavien rakentamismahdollisuuksien haasteiden edessä. Aikaisempina vuosina jo käynnistyneiden suurten Vuosaaren, Arabian-Hermannin ja Viikin aluerakentamisprojektien lisäksi käynnistymässä on useiden suurten ranta-alueiden rakentaminen. Satamatoiminnoilta vapautuu alueita sekä Jätkäsaaresta, Sompasaaresta, Kalasatamasta että Kruunuvuorenrannasta. Satamatoimintojen siirtyminen Vuosaareen vapauttaa rakentamismahdollisuuksia myös Keski-Pasilaan. Näiden ohella käynnistyy joitain pienempiä kaupunkirakennetta eheyttäviä rakentamisalueita mm. Kuninkaantammen ja Myllypuron alueella. Lisäksi Helsinkiin liitetään Sipoosta lähes 25 km² -suuruinen alue vuodenvaihteessa 2009. Vanhat pienemmät alueet mukaan lukien rakentamismahdollisuuksia on MA-ohjelman ohjelmakaudella 2008 – 2017 pelkästään asuntokerrosalaa yhteensä 4,5 milj. k-m². Rakentamismahdollisuuksista 2,2 milj. k-m² sijaitsee uudelleen käytettävillä alueilla ja 0,7 milj. k-m² uusilla alueilla. Täydennysrakentamisen osuus on 1,6 milj. k-m².

Rakentamisen hallitukseksi toteuttamiseksi talous- ja suunnittelukeskukseen on perustettu 11 aluerakentamisprojektia koordinoimaan ja ohjaamaan eri hallintokuntien työtä. Haasteista selviäminen edellyttää kaikilta virastoilta ennakkoluulottomuutta tarkoituksenmukaisten prosessien organisointiin ja myös kykyä yhteistyömuotojen kehittämiseen yksityisen sektorin toimijoiden kanssa.

Yhtäaikaa käynnissä olevat suuret rakentamisalueet tulevat haastamaan rakennusalan kapasiteetin. Syksyn 2008 finanssikriisi on tosin vapauttamassa voimavaroja. Haasteina tulevat olemaan paitsi työvoiman riittävyys, myös rakennustuoteteollisuuden ja rakennusmateriaalien saatavuus. Arkkitehtuurin ja ympäristön laadun näkökulmasta myös suunnittelun laatu voi muodostua ongelmaksi suunnittelutyöhön käytävissä olevien resurssien riittävyyden kautta. Kasuvat paineet määrän suhteen eivät saisi näkyä laadun heikkenemisenä.

3.5 Täydennysrakentaminen

Esikaupunkialueiden täydennysrakentaminen ja rakennusperinnön vaaliminen ovat Helsingin oloissa voimistuvia trendejä. Väljästi ymmärrettynä lähes kaikki Helsingissä tapahtuva rakentaminen on täydennysrakentamista. Kaupunkisuunnitteluviraston käynnistämässä Esikaupunkien renessanssi -hankkeessa täydennysrakentaminen on nostettu yhdeksi tärkeimmistä keinoista kehittää esikaupunkivyyöhykettä. Esikaupunkialueilla asuu suuri osa helsinkiläistä. Uusien asuinalueiden ohella tulee huolehtia myös olemassa olevien alueiden kehittymisestä.

Esikaupunkien renessanssi -hankkeen tavoitteena on kehittää esikaupungeista omaleimaisia ja vetovoimaisia niiden omien vahvuuksien kautta. Painopiste on uudessa asuntorakentamisessa siten, että erikäisten alueiden usein yksipuoliseen asutokantaan saataisiin variaatioita. Osa esikaupungeista omaa jo nyt vahvat ominaispiirteet ja arvokasta rakennettua ympäristöä, jota voidaan hyvällä suunnittelulla täydentää. Joillain alueilla omaleimaisuutta tulee luoda uudisrakentamisella. Kerrostalojen kehittämissuunnitelmassa esiin nostetut laatuvaatimukset tulee ulottaa esikaupunkeihin asti. Uudet arkkitehtuuriltaan korkeatasoiset rakennukset parantavat myös lähiympäristönsä laatua.

Pientaloasumisen lisääntynyt kysyntä haastaa myös Helsingin. Tarpeeseen tulee kuitenkin vastata Helsinkiin sopivalla tavalla, kaupunkimaisesti. Nykyisten pientalovaltaisten alueiden täydennysrakentaminen alueiden hyvät omaispiirteet säilyttävällä tavalla edellyttää uusia toteutusmalleja. Helsingin kaupunkirakennetta voidaan tiivistää paitsi pientalomuotoisilla aluekokonaisuuksilla (esimerkkinä Myllypuron puukaupunki) myös pienipiirteisellä rakennettujen alueiden väliin jääneiden reunojen täydentämisen rakentamisella. Myös olemassa olevien kerrostalokortteleiden tehokkuutta sekä monipuolisuutta voidaan kehittää pientalomaisella rakentamisella.

Kaupunkisuunnitteluvirasto on yhteistyössä rakennusvalvontaviraston kanssa kehittänyt pientalovaltaisten alueiden täydentämiseen soveltuvan Helsinki-pientalo -valmistalokonseptin. Konseptin lähtökohtana on ollut luoda pienille ja ahtaille tonteille sekä eri tuotantotapoihin helposti soveltuva yhden perheen valmistalo. Helsinki-pientalossa talotyyppin yksinkertaisuus antaa mahdollisuuden täydentää sitä kuhunkin rakennuspaikkaan ja kullekin tilaajaperheelle sopivilla lisäosilla. Erilaisille alueille tarvitaan omanlaiset tyyppiratkaisut. Kerrostalojen kehittämissuunnitelman rinnalle ollaankin MA-ohjelman tavoitteiden mukaisesti kaupunkisuunnitteluvirastossa käynnistämässä kaupunkimaisen pientaloasumisen kehittämissuunnitelma.

3.6 Arkkitehtuurin ja designin merkityksen korostuminen kaupungin profiloitumisen ja matkailun kannalta

Kaupungit eri puolilla maailmaa ovat heränneet huomaamaan arkkitehtuurin, muotoilun ja taiteen merkityksen kaupungin tunnettuuden ja vetovoiman kannalta. Yksikin uusi arkkitehtuuriltaan merkittävä ja onnistunut rakennus voi jo sinällään aiheuttaa kerrannaisvaikutuksina koko kaupungin tulevaisuutta myönteisesti nostattavan kierteen. Maailmalta löytyy tässä mielessä monta onnistunutta esimerkkikaupunkia. Mainitakoon vaikkapa Espanjan Bilbao ja Pohjoismaista Oslo, jonne tänä vuonna valmistunut Ooppera- ja balettirakennus on houkutellut tuhansittain matkailijoita. Oslon ooppera on myös erinomainen esimerkki rakennuksesta, joka kiinnostaa yhtäläillä tavallisilla oslolaisilla kuin herättää kansainvälistä mielenkiintoa. Suomen oloissa Helsingin Kiasma, Kotkan merikeskus ja Lahden Sibeliustalo ympäristöineen ovat toteutuneita esimerkkejä tämän suuntaisesta kehityksestä.

Saadakseen osansa lisääntyvästä kulttuurimatkailusta tulee Helsingin olla kiinnostava. Kaupungin kansainvälinen maine syntyy täällä kävijöiden kokemuksista. Maantieteellinen sijainti tarjoaa Helsingille mahdollisuuden poimia osansa lisääntyvästä idän ja lännen välisestä liikenteestä. Lähialueilla se tarkoittaa Tukholman, Tallinnan ja Pietarin yhteyksiä ja kaukomatkailussa Aasiaan suuntautuvaa liikennettä. Arkkitehtoniset huippukohteet ja kansainvälisesti kiinnostavat tapahtumat voivat toimia vetovoimatekijöinä matkailijoille.

4. Helsingin arkkitehtuuri nyt! –raportin laatimisen jälkeen jo toteutuneet arkkitehtuuripoliittiset ehdotukset

Helsingin arkkitehtuuri nyt! -raportin julkistamisesta kuluneet kaksi ja puoli vuotta ovat osoittaneet, että huomattava osa raportissa esitetyistä toimenpiteistä on jo joko toteutunut tai lähtenyt toteutumaan ilman merkittävämpää erillisrahoitusta. Vaikuttaa siltä, että raportti pelkällä olemassaolollaan ja herättämällään keskustelulla suuntaa toimintaa ja saavuttaa siten osan vaikutustansa.

Seuraavassa on kuvattu pääkohdittain Helsingin arkkitehtuuri nyt! -raportissa esitettyjä jo toteutumaan lähteneiden ehdotusten tilannetta.

4.1 Arkkitehtuurin kieli ymmärrettäväksi

Esitettyjä toimenpide-ehdotuksia

- Kaupunki perustaa yhdessä alan muiden toimijoiden kanssa Arkkitehtuurin ja kaupunkisuunnittelun informaatiokeskuksen.
- Kaupunki tuottaa Helsinki-teemaisia arkkitehtuuri- ja kaupunkisuunnittelujulkaisuja nykyistä huomattavasti enemmän ja ne esitellään yleisölle laajasti tiedotusvälineissä. Informaatiokeskuksen tehtävänä on saattaa julkaisut yleisön tietoisuuteen ja saataville. Myös yhteyksiä kouluihin lisätään.
- Kaupunki järjestää arkkitehtuurin ja kaupunkisuunnittelun asiantuntijoille ja suurelle yleisölle tarkoitettuja luento- ja keskustelutilaisuuksia.

Toteutunutta

Kaavoituksen ja rakentamisen vuorovaikutteisuutta edistää osaltaan kaupunkisuunnittelun informaatio- ja kohtaamiskeskus Laituri. Laituri on myös muiden hallintokuntien käytössä.

Konkreettisenä esimerkkinä kaupunkilaisille suunnatusta viestinnästä on jo käynnistetty Laiturin debatti-sarja, Paras paikka Helsingissä –kysely ja tulosten julkistus Taiteiden yönä. Luento- ja keskustelutilaisuuksia asiantuntijoille ja myös suurelle yleisölle on lisätty. Tilaisuuksia järjestetään muun muassa projektialueilla rakentamisen käynnistyessä.

Laiturin näyttelytoiminta on alkanut vilkkaasti. Kuluneena vuonna toteutuneita näyttelyitä ovat mm.

- Kerrostalo elää!
- Mahdollisuuksien piha
- Stadin satama
- Katajanokan hotelli

Kaupunkisuunnitteluviraston ja talous- ja suunnittelukeskuksen yhteistyönä on kehitteillä kaupunkirakentamisnäyttelykonsepti, jolla luodaan useampivuotinen näyttelyjen sarja.

Esitetty toimenpide-ehdotus

- Helsinki lahjoittaa määräaikaiset arkkitehtuurin ja maisema-arkkitehtuurin professuurit Teknilliselle korkeakoululle.

Toteutunutta

Yhteistyötä Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston (nykyään insinööritieteiden ja arkkitehtuurin tiedekunta) on lisätty. On järjestetty studiokursseja kaupunkisuunnitteluun liittyvistä kysymyksistä ja järjestetty opiskelijoille suunnattuja kilpailuja. Greater Helsinki Vision 2050 - ideakilpailun tuomarointi tapahtui yhteistyössä korkeakoulun kanssa. Muun muassa tietokeskuksella on läheistä yhteistyötä Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen (YTK) asiantuntijoiden kanssa.

4.2 Kulttuurihistorialliset arvot ja rakennussuojelu

Esitettyjä toimenpide-ehdotuksia

- Kaupunginmuseo saa resursseja päivittää ja tehdä rakennus- ja alueinventointeja sekä kehittää paikkatietojärjestelmään perustuvaa tietokantaa.
- Kaupunginmuseo päivittää olemassa olevia ja tuottaa uusia rakennuskannan inventointeja. Yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston, rakennusvalvonnan, kiinteistöviraston ja rakennusviraston kanssa kaupunginmuseo kehittää menetelmiä saattaa koottu tietokanta laajaan internet-pohjaiseen käyttöön siten, että hyödynnetään jo toteutettua paikkatietojärjestelmää ja inventointitietoja.

Toteutunutta

Museon teettämät kaikki uudet inventoinnit saatetaan internet-pohjaiseen käyttöön. Laajasalon huvilakulttuurin inventointi valmistuu 2008 ja se julkaistaan 2009. Vuonna 2009 aloitetaan Helsingin 1800-luvun asuinkerrostalojen porrashuoneiden inventointi. Lisäksi museossa on päivitetty ja täydennetty olemassa olevia kaupunginosainventointeja, mm. Kampin kaupunginosaa museon rakennuskulttuuritietokantaan.

Museon rakennuskulttuuritietokanta saatetaan laajaan internet-pohjaiseen käyttöön lähivuosina. Työ on käynnistetty 2008 selvityksellä karttaliittymän lisäämiseksi tietokantaan.

Rakennusvirasto, kaupunkisuunnitteluvirasto ja kaupunginmuseo ovat yhteistyössä määritelleet kriteerit, suojelutasot ja toimintaohjeet rakennetun ympäristön ulkotilojen arvokkaille kohteille. Samalla on luotu näiden arvoympäristöjen tietokannan ensimmäinen vaihe rakennusviraston yleisten alueiden rekisterin osaksi. Tietokanta on tarkoitus täydentää valmiiksi 1-2 vaiheessa.

4.3 Kaupunkielämän yksilölliset ja moniarvoiset puitteet

Esitettyjä toimenpide-ehdotuksia

- Kaupunki järjestää yhden tai useamman arkkitehtikilpailun alueista, joilla korostetaan arkkitehtuurin keinoja luoda eri tavoin elämyksellistä ja vahvaa kaupunkia.
- Kaupungin omien tonttien luovutuksen yhteydessä yhteistyötä kiinteistöviraston, kaavoituksen, rakennusvalvonnan, rakennusviraston, rakentajien ja suunnittelijoiden kesken kehitetään ja tehostetaan. Myöhemmin määriteltävillä asemakaava-alueilla kokeillaan menetelyä, jossa alueista järjestetään kansainvälisiä kaava- ja arkkitehtuurikilpailuja, joissa tavoitteeksi asetetaan arkkitehtuurin emotionaalisen merkityksen korostaminen – Slow Architecture -taidetta unohtamatta. Helsingin kasvava monikulttuurisuus otetaan huomioon. Kaavoituksen sosiaalisten ja taloudellisten ulottuvuuksien vaikutusten arvioimiselle annetaan sama painoarvo kuin ympäristövaikutusten arvioimiselle.

Toteutunutta

Maankäytön ja asumisen toteutusohjelman 2008 -2017 (MA-ohjelma) laadinnassa on kiinnitetty huomiota hallintokuntien välisen yhteistyön kehittämiseen. Toiminnan kehittämiseksi on MA-ohjelman perusteella käynnistetty useita työryhmiä erityisesti aluerakentamiseen liittyvien avainkohtien prosessien parantamiseksi. Tontinluovutuksen kehittämistä varten on MA-ohjelman toteutusta varten asetettu kaksi työryhmää:

- Työryhmä tutki MA-ohjelman mukaisten hallintamuototavoitteiden alueittaista soveltamista, luovutti raporttinsa 30.9.2008.
- Toinen työryhmä selvittää kaavoituksen ja tontinluovutuksen kehittämismahdollisuuksia, määräaikaan 31.12.2008.

Kaupunkiympäristön arkkitehtuurin laadusta huolehtimista edistää myös MA-ohjelman alueidentiteettejä koskeva tavoite. Tavoite edellyttää, että kestävyys, kauneus ja viihtyisyys ovat rakennusten ja rakennettujen ympäristöjen keskeisiä ominaisuuksia, joilla tulee olla suuri merkitys Helsingin kaupunkikuvassa ja asuntorakentamisessa. Eräänä keinona näiden edistämiseksi on arkkitehtuurikilpailut, joita kaupunki on ahkerasti järjestänytkin.

Helsingin kerrostalorakentamista on kehitetty ja kehitetään parhaillaan kaupunkisuunnitteluviraston johtamassa laaja-alaisessa työryhmässä. Sen tehtävänä on analysoida kerrostalo- ja kerrostalopihasuunnittelun ja -rakentamisen nykytilannetta, yksilöidä kehittämistarpeita ja kehittä-

mismenetelmiä sekä käynnistää konkreettisia kehittämishankkeita. Kerrostalojen kehittämistyötä varten on taustaselvityksinä tehty yhdeksän raporttia. Koko selvitys johtopäätöksineen on koottu Kerrostalojen kehittäminen Helsingissä –raporttiin.

MA-ohjelman Kerrostalojen kehittämistä koskevan tavoitteen velvoittamana kehittämistyötä on jatkettu edelleen. Taustaselvitysten ja niistä tehtyjen johtopäätösten pohjalta on käynnistetty Kehittyvä kerrostalo -ohjelma. Ohjelma sisältää kehittämisteemakortteja, joissa käydään läpi kaupungin strategialinjauksia, todetaan kaupungin ja käynnistettävän kehittämishankkeen selvitettäväksi tulevat asiat, kohdennetaan hankkeet alueille, määritellään toteuttamista sekä seurataan toteutuvia ja toteutettuja hankkeita.

Kerrostalojen kehittäminen –projektissa toteutetuista toimenpiteistä mainittakoon seuraavat:

- Kerrostalo elää -näyttely Laiturilla kesällä 2008.
- Helsinki osallistuu kerrostalopihojen suunnittelua koskevan rt-kortin (Rakennustietosäätiön ylläpitämä tietokorttisarja) uudistamiseen vastaamaan nykyisiä tavoitteita ja tarpeita.
- Helsinki osallistuu rantarakentamisen suunnittelua koskevan ohjeiston laadintaan. Ohjeiston pohjalta tuotetaan rt-ohjekortti (Rakennustietosäätiön ylläpitämä tietokorttisarja).
- Kaupunkisuunnitteluvirasto ja ympäristöministeriö ovat järjestäneet Kuninkaantammen kerrostalopihojen suunnittelusta yleisen arkkitehtuurikilpailun Mahdollisuuksien piha! yhteistyössä Suomen Arkkitehtiiliiton (SAFA), Maisema-arkkitehtiiliiton (MARK) ja Viherympäristöliiton kanssa. Kilpailun tuloksia hyödynnetään jatkossa niin uusien alueiden kuin täydennettävien alueiden pihojen suunnittelussa.
- Rakennusvalvontavirastoon palkataan maisema-arkkitehti.
- Rakennushankkeiden käsittelyssä on kehitetty hallintokuntien välisiä yhteistyötä, joka tähtää laadun parantamiseen: aluetöryhmätoiminta on laajennettu koskemaan koko kaupunkia.
- Kaupungin sisällä on jatkettu ja tehostettu laajamittaista koulutusta, joka tähtää rakentamisen laadun parantamiseen: kaupunkisuunnitteluviraston Laatuseminaarisarja jatkuu. Asuntotuotantotoimiston ja kaupunkisuunnitteluviraston kanssa toteutetaan kustannustietoisuuteen liittyvää seminaarisarjaa.
- Ympäristön laadun parantamiseen tähtäävien selvitysten tekemistä on jatkettu yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa:

- Selvitys esteettömyysmääräysten vaikutuksesta asuinkerrostalorakentamisen on valmistunut.
- Kaupunki osallistuu ympäristöministeriön käynnistämiin normitalkoihin.

Koko kerrostalojen kehittämiseen liittyvä aineisto on nähtävillä internetissä osoitteessa www.hel2.fi/ksv/kerrostalo.

Esitettyjä toimenpide-ehdotuksia

- Kaupunki organisoii ja rahoittaa tutkimustyötä, jossa etsitään arkkitehtuurin perusolemusta ja uusia suuntia. Työn tuloksia hyödynnetään joillakin lähivuosien suurella kaava-alueella, jonne osoitetaan "intohimon" ja "henkistyneemmän" rakentamisen osa-alueet. Palkitaan vuosittain kaunein kaupunkitila ja kaupunkivalaistuskohde. Asukkaat saavat äänestää kohteiden paremmuudesta esimerkiksi internetissä.

Toteutunutta

Seudun korkeakoulu- ja tutkimuspolitiikka suunnitellaan parhaillaan hallituksen metropolipolitiikkaan liittyen osana valmistelun alla olevaa strategiatyötä. Metropolipolitiikka on valtionhallinnon käynnistämä pääkaupunkiseudun erityiskysymyksiä käsittelevä hanke. Hankkeen avulla ratkaistaan pääkaupunkiseudun alueen maankäytön, asumisen ja liikenteen kysymyksiä, edistetään elinkeinopolitiikan ja kansainvälistymisen toteutusta sekä ehkäistään syrjäytymistä. Metropolipolitiikalla vahvistetaan myös pääkaupunkiseudun kuntien ja valtion eri hallinnonalojen väliseen kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä.

Kaupunki on mukana osaamiskeskusohjelmassa (OSKE) mm. asumisen osaamiskeskuksen työssä. Osaamiskeskuksen tavoitteena on aktivoita ja verkostoida asumisklusterin toimintaa, vahvistaa käyttäjälähtöistä osaamista ja uudistaa asumiseen sovellettavia toimintatapoja sekä kehittää ja pilotoida asumisen tuote- ja palveluratkaisuja sekä tuottaa uusia liiketoimintamalleja.

Helsingin kaupunki rahoittaa tutkimustyötä Teknillisen korkeakoulun ja Helsingin kaupungin välisen sopimuksen mukaisesti Innovatiivinen kaupunki -yhteistyön kautta. Vetovoimainen urbaani asuminen - kokonaisuudessa on käynnissä 3 tutkimushanketta:

- Urbanin asumisen tulevaisuuden konseptit: Asumistarjonnan erilaistaminen ja attraktiivisuus pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupungeissa (URBA-hanke) -tutkimuksessa kehitetään uusia asumis-

konsepteja sekä tutkitaan kuluttajan asuinympäristöä koskevia arvoituksia osallistavan kuluttajavuorovaikutuksen keinoin.

- PehmoGIS Urbanin ympäristön koetun laadun kartoittaminen -tutkimushanke tutkii paikkatietokannan keinoin asukkaiden näkemyksiä elinympäristöistään.
- Urbanin arjen sujuvoittaminen – Asukaslähtöisen palvelurakenteen ja palveluyrittäjien liiketoimintaosaamisen kehittäminen (ASPA) hankkeessa kehitetään asuinympäristöihin liittyvää liiketoimintaa.

Kestävä rakentaminen -kokonaisuuden alla on käynnissä:

- Kestävä energia -tutkimushanke (KesEn), jossa kehitetään yhdyskuntien ja rakennusten energiaratkaisujen ja -huollon yhteensovittamista kokonaistaloudellisesti päästöjä minimoiden.

Aalto-yliopisto aloittaa toimintansa 1.8.2009. Aalto-yliopisto on Helsingin kauppakorkeakoulun, Taideteollisen korkeakoulun ja Teknillisen korkeakoulun yhteenliittymä. Yhteenliittymän tarkoituksena on luoda teknisten tieteiden, kauppatieteiden ja taideteollisen alan huippukorkeakouluista innovatiivinen tiedeyhteisö. Yhdeksi toimintansa aloittavan yliopiston kolmesta tutkimuksen painopistealueesta on nimetty Kestävät yhdyskunnat.

Esitetty toimenpide

- Arkkitehtuurin asiantuntemusta on lisättävä ja kehitettävä hallintokunnissa, jotka tilaavat ja toteuttavat kaupungin rakentamishankkeita (rakennusvirasto, liikuntavirasto, asuntotuotantotoimisto, kiinteistövirasto).

Toteutunutta

Arkkitehtuurin asiantuntijatoimia on täytetty mm. liikuntavirastossa, asuntotuotantotoimistossa ja talous- ja suunnittelukeskuksessa. Rakennusvalvontavirastossa on avoinna uudet maisema-arkkitehdin ja energia-asiantuntijan vakanssit. Vastaavanlaista kehitystä on syytä jatkaa kiinteistövirastossa ja rakennusvirastossa.

Liikuntavirasto on perustanut uuden arkkitehdin vakanssin, joka on täytetty. Kiinteistöviraston toimintaa ja organisaatiota on kehitetty suuntaan, joka mahdollistaa tilahankkeiden laadun kehittämistä. Rakennusviraston uusi organisaatio aloittaa toimintansa vuoden 2009 alusta. Rakennusvirasto on jatkossa selkeästi tilaajahallintokunta, joka asettaa julkisten ulkotilojen suunnittelulle ja toteutukselle tavoitetason.

4.4 Arkkitehtuuri informaatioyhteiskunnassa

Esitetty toimenpide

- Helsinki pyrkii maailman tietoyhteiskunnan, kaupunkisuunnittelun ja arkkitehtuurin johtavaksi keskuksiksi. Arabianrannan toteutettua teknologiaprojektia täydennetään palveluiltaan tietotekniikan avant garde -hankkeeksi. Alan tutkimustulokset ja kansainväliset osaajat kootaan Arabianrannan lisäksi uusien alueiden tietotekniikan ratkaisujen pohjaksi. Erityisesti julkisen ympäristön arkkitehtuurin ja tietoliikennetarkaisujen keskinäisiä riippuvuuksia selvitetään tutkimuksen avulla.

Toteutunutta

Arabianrannan teknologiaprojektia toteutetaan Forum Viriumin kautta yhdessä Art and Design City Oy:n (ADC) kanssa. ADC koordinoi alueen kehittämistä tulevaisuuden asuinalueena ja innovatiivisena ympäristönä uusille yrityksille seitsemän korkeakoulun ja oppilaitoksen (Helsingin yliopisto, Taideteollinen korkeakoulu, Arcada, Stadia, AV-oppilaitos, Prakticum ja Pop & Jazz konservatorio) kampusalueena.

Forum Virium Helsinki on vuonna 2005 perustettu verkosto, jonka tavoitteena on edistää digitaalisten palvelujen kehitystä. Tavoitteena on synnyttää parempia palveluita ja kasvavaa liiketoimintaa vahvan osaamisen perustalle. Forum Virium Helsingin toiminta perustuu hankkeiden ja kehitysohjelmien käynnistämiseen ja ohjaamiseen. Käynnissä olevista hankkeista mainittakoon mm.

- Forum Virium Helsingin Terveystieteiden hankealue selvittää, millaisilla palveluilla terveydenhuollon tulevaisuuden haasteet voidaan ratkaista. Samalla kehitetään ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa. Terveystieteiden palveluprosessit hiotaan digitaalisiksi ja tehokkaammiksi, jotta henkilökunnan voimavarat voidaan kohdistaa varsinaiseen hoitotyöhön.
- Vähittäiskaupan hankealueella Forum Virium Helsinki kehittää tulevaisuuden palveluita, joissa testataan vähittäiskaupan uusia toimintamalleja. Palveluissa hyödynnetään uudenlaisia digitaalisia sisältöjä ja modernia teknologiaa. Kehittämistä varten on perustettu ns. Tulevaisuuden kauppakeskus -sparrausklubi, jonka tuloksia hyödynnetään mm. Keski-Pasilan keskustakorttelien tontinluovutus- ja suunnittelukilpailussa.

4.5 Projektityöskentely

Esitetty toimenpide

- Uusia suuria rakentamisalueita suunniteltaessa ja käyttöön otettaessa hyödynnetään projektimaista työskentelytapaa ja toteutusyhtiöitä.

Toteutunutta

Aluerakentamiskokonaisuuksien toteutumista ohjaamaan on perustettu useita uusia aluerakentamisprojekteja. Tällä hetkellä toiminnassa on 11 alueprojektia, joilla on kullakin oma projektinjohtajansa talous- ja suunnittelukeskuksen kehittämisosastolla. Näiden lisäksi talous- ja suunnittelukeskuksen kehittämisosastolla toimii ns. välialueiden projektinjohtaja, jonka tehtäviin kuuluu projektialueiden ulkopuoliset alueiden kehittäminen ja niiden täydennysrakentamisen koordinointi.

Projektialueiden rakentamismahdollisuudet

<i>projektialue</i>	<i>asuntoja (k-m²)</i>	<i>työpaikka- ja palvelutilaa (k-m²)</i>	<i>yhteensä (k-m²)</i>
Länsisatama	870 000	420 000	1 290 000
Keskustakorttelit *	4 000	50 000	54 0000
Pasila	500 000	1 000 000	1 500 000
Arabia-Hermannin	145 000	40 000	185 000
Kuninkaankolmio	280 000	50 000	330 000
Kalasadama	720 000	580 000	1 300 000
Töölönlahti	6 000	970 000	976 000
Viikki	225 000	308 000	533 000
Kruunuvuorenranta	500 000	50 000	550 000
Vuosaari	335 000	115 000	450 000
Myllypuro-Roihupelto	265 000	180 000	445 000
Yhteensä	3 846 000	3 713 000	8 099 000

* Luvut sisältävät käyttötarkoituksen muutostiloja

Näiden lisäksi

<i>alue</i>	<i>asuntoja (k-m²)</i>	<i>työpaikka- ja palvelutilaa (k-m²)</i>	<i>yhteensä (k-m²)</i>
-------------	-----------------------------------	---	-----------------------------------

Välialueet	1 700 000		
Hajarakentaminen	260 000		
Kaikki yhteensä	5 806 000	3 713 000	8 099 000

Hallintokuntarajat ylittävää yhteistyötä kehitetään jatkuvasti. Merkittäviä kehittämistehtäviä edistetään kaupunki Maankäytön ja asumisen toteutusohjelman 2008 - 2017 (MA-ohjelma) tavoitteiden mukaisesti. Ohjelmakauden käynnistymisvaiheessa on perustettu useita eri työryhmiä rakentamismahdollisuuksien toteuttamiseen liittyvien avainkysymysten ratkaisemiseksi. Useimmilla tavoitteilla on liittymiskohta arkkitehtuuripoliittisen ohjelman tavoitteisiin. Ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden otsikot kuvastavat niitä asioita, joiden toteutumisessa arkkitehtuurilla on tapauskohtaisesti eri tavoin painottuvia merkityksiä:

1. Asuntotuotannon määrä
2. Hallinta- ja rahoitusmuoto
3. Kaupungin oma tuotanto
4. Yhteisvastuullinen asuntopolitiikka
5. Uustuotannon keskikokotavoitteet
6. Kerrostalojen kehittäminen
7. Kaupunkimaisen pientalon kehittäminen
8. Omatoiminen rakentaminen ja rakennuttaminen
9. Kaupungin tontinluovutus ja aluekokonaisuuksien toteuttaminen
10. Alueidentiteetit
11. Hitas-järjestelmän kehittäminen
12. Kaupungin oma asuntorahoitusmalli
13. Täydennysrakentamisen edistäminen
14. Vanhan asuntokannan parantaminen
15. Kaupungin omistaman vuokra-asuntokannan peruskorjaukset ja kehittäminen
16. Rakentamisen energiatehokkuus
17. Kaupungin vuokra-asuntojen välitys
18. Asuntojen hankinta
19. Autopaikkojen toteuttaminen
20. Joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen edistäminen

4.6 Arkkitehtuurin arvostus – arkkitehtuurille asiamies

Esitetty toimenpide

- Perustetaan arkkitehtuuriasiamiehen tehtävä, joka sijoitetaan talous- ja suunnittelukeskukseen. Asiamies organisoi tonttien luovutuksiin liittyvät suunnittelukilpailut, kouluttaa eri virastojen ja hallintokuntien edustajia arkkitehtuuritiedon alueella ja edistää arkkitehtuurin tunnettuutta maailmalla.

Toteutunutta

Arkkitehtuuriasiamiehen tarvetta kritisoitiin ja siitä on luovuttu.

Helsingin kaupungin tontinluovutuksiin on liittynyt arkkitehtuurikilpailuja mutta muitakin laatutasoa kohottavia toimenpiteitä. Tontinluovutuksia on järjestetty kiinteistövirastovetoisesti hallintokuntarajat ylittävällä yhteistyöllä mm. suunnittelua sisältävin laatukilpailuin, toisinaan tontinluovutuksiin liittyy velvoite suunnittelijan valinnan toteuttamisesta arkkitehtuurikilpailulla tai suunnittelu- ja tarjouskilpailulla. Tontinluovutuksiin liittyviä laatutavoitteita tullaan tehostamaan Kerrostalojen kehittämissuunnitelmissa kehitettyjen periaatteiden mukaan. Käynnistymässä oleva Kehittyvä kerrostalo -ohjelma osaltaan tehostaa laatutavoitteiden asettamista.

Talous- ja suunnittelukeskukseen on perustettu kehittämissuunnitelman vakanssi, jonka tehtävänkuvaan liittyy tutkimushankkeet sekä asumisen ja asuntorakentamisen laadun kehittäminen ja mm. tontinluovutuskilpailujen järjestämiseen osallistuminen.

Kehittämishankkeita toteutetaan tontinluovutusten kautta sekä edistetään osallistamalla tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Esitetty toimenpide

- Rakentamisen Ruusun merkitystä nostetaan, tunnustuksen myöntää kaupunginhallitus, kohde on seudullinen, palkinnon yhteydessä järjestetään kansainvälinen seminaari.

Toteutunutta

Rakentamisen Ruusu -palkinnosta on tehty kolmikielinen laaja teos, joka sisältää kaikki vuosien 1995 – 2006 Ruusu -tunnustuspalkinnon ja kunniainintojen saaneiden kohteiden perusteellisen esittelyn.

4.7 Helsingin rooli – Cool Helsinki School

Esitetty toimenpide

- Yhteistyötä yli hallintokuntarajojen kehitetään. Kaupunki edellyttää yksityisiltä toimijoilta korkealaatuista arkkitehti- ja teknistä suunnittelua prosessin eri vaiheissa. Tontteja luovutettaessa pidetään kaupungilla määräysvaltaa niin kauan kunnes riittävä varmuus korkeatasoisesta lopputuloksesta on selvillä, eikä tontteja tule luovuttaa rakentajille ilman laadunvarmistusta. Rakennuslupien myöntämisedellytyksiin suhtaudutaan tiukasti. Pidetään yllä yli satavuotias-ta suomalaista arkkitehtuurikilpailuperinnettä.

Toteutunutta

Kaupunki järjestää jo nyt arkkitehtuurikilpailuja tärkeiksi arvioituista kohteista. Kilpailuilla saadaan vaihtoehtoisia suunnitteluratkaisuja. Lisäksi kilpailut tarjoavat oivan täydennyskoulutusmuodon suunnittelijoille ja varmistavat myös tilaajan näkökulmasta tärkeänä pidettävän osaamistason. Tontinluovutuksien ja aluekehittämisen yhteydessä kiinnitetään enenevässä määrin huomiota korkealaatuiseen suunnitteluun ja toteutukseen sekä laadunvarmistukseen. Edellä mainitut Maankäytön ja asumisen toteutusohjelma (MA-ohjelma) työryhmät tuottavat uusia toimintamalleja, joissa nämä kysymykset on otettu huomioon.

Esitetty toimenpide

- Helsinki tarjoaa vuosittain työskentelymahdollisuuden yhdelle - kahdelle huippuarkkitehdille. Toimeksianto voi sisältää esimerkiksi jonkin uuden alueen asemakaavallista ideointia ja yhteistyötä Teknillisen korkeakoulun ja Taideteollisen korkeakoulun kanssa. Lisäksi tehtävään kuuluu kehittää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa kansainväliset mittapuut täyttävä arkkitehtoninen kärkihanke, joka voi toimia esikuvana ja mallina alueen myöhemmälle rakentumiselle.

Toteutunutta

Suomen itsenäisyyden juhlarahaston (SITRA) kanssa on kehitteillä Jätkäsaareen toimitilaa ja asumista sisältävä hanke, jonka tavoitteena on kehittää kansainvälisesti urauurtavia energiatehokkuuteen liittyviä ratkaisuja.

Koivusaaren maankäyttöratkaisusta on käynnissä kansainvälinen arkkitehtuurikilpailu.

5. Työryhmän esitykset

Työryhmä pitää hyvänä vuonna 2006 julkaistusta arkkitehtuuripoliittisesta ohjelmasta käytyä keskustelua. Monet asiat ovat Helsingin arkkitehtuuri nyt! -raportin jälkeen jo lähteneet toteutumaan. Käyty keskustelu on kuitenkin osoittanut, että joidenkin ehdotettujen toimenpiteiden ei ole tarpeenkaan toteutua ehdotetussa muodossaan. Toimintaympäristössä vaikuttavat muutosvoimat kiirehtivät osaltaan tarkistamaan toimenpide-ehdotuksia.

Työryhmä katsoo, että hyvän arkkitehtuurin toteuttaminen on kunkin hallinnonalan tehtävä omalla toimialallaan. Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma sekä tässä raportissa esitetty muodostavat riittävät yleispiirteiset linjaukset ja suuntaviivat hallintokuntakohtaisille ja hallintokuntien yhteistyössä toteutettaville toimenpiteille. Tavoitteiden ja toiminnanohjauksen selkeyttämiseksi olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää uuden valtuustokauden yhteisstrategiaan arkkitehtuuripoliittisia pyrkimyksiä koskeva kohta sekä lisäksi erikseen kehottaa hallintokuntia ottamaan toiminnassaan huomioon arkkitehtuuripoliittiset tavoitteet. Työryhmä katsoo myös, että asialle olisi eduksi laatia nyt kertyneen aineiston pohjalta suurtakin yleisöä kiinnostava ja toimenpiteisiin innostava julkaisu.

Olennaista työryhmän mielestä on saada hyvän rakennetun ympäristön edistäminen osaksi kaupungin yhteisstrategian tavoitteistoa. Tämä takaa, että kaupungin sisällä edistetään Helsingin arkkitehtuuri nyt! -raportin ja työryhmän esiin nostamia tavoitteita. Työryhmä on työnsä kuluessa yhteistyössä strategiavalmistelijoiden kanssa muotoillut seuraavan täydennyksen yhteisstrategioihin:

elämyksellisesti laadukkaan ja kauniin sekä teknisesti kestävän rakentamisen edistäminen

(hyvän arkkitehtuurin ja suunnittelun sekä viimeistellyn toteutuksen merkityksen painottaminen sekä kokonaisuksien että yksityiskohtien osalta kaikessa rakennustoiminnassa sekä rakennusten ja ympäristön ylläpidosta ja huollosta huolehtimisessa)

Työryhmän raportin liitteeksi on koottu työryhmän keskusteluissa esiin nousseita esimerkinomaisia toimenpidesuosituksia. Suosituksissa on sekä laajoja, monen toimijan määrätietoista ja pitemmän aikavälin ponnisteluja edellyttäviä että nopeasti toteutettavissa olevia. Liitteeseen kootut ehdotukset on esitetty alkuperäisen Helsingin arkkitehtuuri nyt! -raportin mukaisesti seitsemään pääkohtaan jaoteltuina.

Suosituksen kokoelma avaa arkkitehtuurin näkökulmasta vaikuttavia, ajassamme merkityksellisiä ilmiöitä Helsingin kannalta. Sen avulla etsitään myös keinoja tavoitella hyvää arkkitehtuuria ja ottaa huomioon väistämättömiä, globaaleja tulevaisuuden muutosvoimia. Suositukset

on työryhmän esityksessä jätetty tarkoituksella yleispiirteisiksi, sillä hallintokunnilla on paras asiantuntemus ratkaistaessa suositusten toimeenpanoa ko. hallinnon alueella.

Suosituksen seuraaminen kytkeytyy yleisstrategioiden seurantaan.

Työryhmä esittää:

- Yhteisstrategioihin sisällytetään kaikkia hallintokuntia velvoittava kehoitus arkkitehtuurin edistämisestä hallintokunnan toiminnassa hallintokunnan itse määrittelemällä keinoin.
- Kaupunginhallitus antaa hallintokunnille kehotuksen toimia talousarvion ja taloussuunnitelman puitteissa hyvää arkkitehtuuria edistävien arkkitehtuuripoliittisen ohjelman sekä tämän raportin liitteessä 1 esitettyjen suositusten hengessä.
- Rakennusvalvontavirastoa kehoitetaan laatimaan julkaisu Helsingin arkkitehtuuripoliitikasta. Julkaisu koostuisi alkuperäisestä Helsingin arkkitehtuuri nyt! -raportin osista Helsingin sielu ja Vuosirenkaat sekä kaupunginhallituksen aikanaan hyväksymästä Apoli2-loppuraportista.

6. Allekirjoitukset

Helsingissä 3.12.2008

Lauri Jääskeläinen, puheenjohtaja

Markus Härkäpää

Tuomas Kivelä

Ifa Kytösaho

Annukka Lindroos

Anne Mäkinen

Terhi Tikkanen-
Lindström

Sari Viertiö, sihteeri